

TITKOS? TÁRSASÁG?

Szeretne-e ma titkos társaságba tartozni; ha igen, milyenbe; ha nem, miért nem? — ezzel a kérdéssel kerestem meg beszélgetőtársaimat, és szóbeli válaszaikat most írásba foglalva — a terjedelem szabta keretekhez is igazítva —, azzal a reménnyel adom közre, hogy a titkosság és nyilvánosság óriási témaköréből egy-két mai vonás a történész, a festőművész, a sinológus, a színházi rendező, a zeneművész, a filozófus és az esztéta véleményének társulásával előrajzolódik.

Váradí Júlia

Váli Dezső:

— Az első szempont az, hogy nincsenek titkaim, a másik, hogy — sajnos — nem tanultam meg közösségben gondolkodni. Tehát feladatból esetleg vállalok munkát másokért, és ha kell, ehhez szövetkezem is munkatársakkal. De isten óvjon engem attól, hogy ily módon tartós kapcsolatot kössék másokkal.

— Miért kell ettől ennyire félni?

— Gyáva vagyok? Ném gyávaság ez; tapasztalatlanság... Vagy talán mégis gyávaságból tartok valódi minőségek formálissá válásától. Ettől valóban félttem egész életemben. Például a fényképező apparátomat tíz éve mindenestől kidobtam, mert félttem, hogy beleszervül az életembe... De most megint magamat nézem, ahelyett, hogy a társaságról beszélnék! Nos, hívtak engem a zsidó képeim kapcsán egy zsidó-katolikus, nagyon jónak látszó közösségbe. Azt találtam mondani, hogy akkor szóljanak, ha bármi történik

ott — a szavakon túl. Ha valamit tenni kell, és véletlenül van hozzá lehetőségem és erőm, sőt még talán kedvem is, akkor igen, akkor ott vagyok.

— És a titok?

— Erről a MÁV lyukkártya-papírja jut eszembe, amin az éves menetrend van; azt — mondjuk — ötven ember érti. Ugyanakkor Magyarországon vagy százmillió utazást rendez ez a lyukkártya, tehát ilyen mértékben van köze a világhoz. És lám, ehhez hasonlóan, gondolom, vannak bizonyos értelemben titkos feladatra kiválasztott, csendben irányító emberek. Egyébként sohasem gondolkodtam a titok kategóriájában, de tudom, hogy vannak lyukkártyák.